

ПЕТЪР НЕЗНАКОМОВ
ЖЕНИ И ВИНО! ВИНО И
ЖЕНИ!

chitanka.info

С Кирила се запознахме задочно, много преди да се запознаем истински и да станем приятели, доколкото човек можеше да стане приятел с този избухлив, мнителен, опиянен от собственото си мнимо величие човек. Като млад начеващ поет той сътрудничеса на обществено-литературното списание „Живот“, издавано в Сливен в края на миналия век от литератора, общественика и всестранно надарения културтрегер Стефан Гидиков, който пък ми се падаше нещо като роднина: моята родителница Кера му беше сватя или етърва (никога не можах да проникна надълбоко в преплетените и загадъчни сливенски роднинства). Та ето всъщност как стана това задочно запознанство: вземам пресния брой на „Живот“ (бил съм тогава 18-годишен дангалак в последния клас на Сливенската мъжка гимназия, а през свободното си време работех на машината в печатницата на свако Стефан) и първото нещо, което ми се набива в очите, е едно доста дълъко стихотворение с претенциозното заглавие „Пепина“ от някой си съвсем неизвестен дотогава за мен поет Кирил Христов (поне да си беше измислил някой свестен псевдоним, а то Христов, сякаш не е поет, а фурнаджия). Почвам да чета — и аз бях запален по него време за поезията — и ето каква житейска проза напъхал в своето така наречено стихотворение въпросният квази-поет:

*„Девойко, подлуди ме!“ —
Тя се смее,
върти се окол мен, подскача, пее
и дума ми: „Потрай...
кога си легне мама...“
Обещава —
Ехе, но колко ума дотогава
ней до щат — кой я знай!*

Стихотворението завършва в същия дух, както и започва:

*А месецът в прозореца наднича,
да види знае ли тя да обича,
таз палава мома...*

*Погледнахме се: сякаш има трети
край нас... Но току-виж, че се досети:
„Я пакостник!... На други нека свети!...“
„Пепина!... О, тъма!...“*

Чета и се възмуствам от дъното на младата си непокварена душа. Как е възможно да се пише така? Кому е позволено да нарушава тъй безцеремонно нашия патриархален български морал? Наистина действието в стихотворението се развива в чужбина, ако съдя по името на героинята — в Италия или някоя друга от романските страни, които и в миналото не са се отличавали със строги нрави, но защо трябва да се пренася чуждият гнил светоглед (по-право сексоглед) на наша родна почва? Изказах възмущението си пред свако и той, човек с възрожденска нагласа на мислите и чувствата, също го сподели: „Какво да правя, момчето ми, когато, за да имаме читатели и авторитет, трябва да привличаме софийски автори. Този пък Киро какъв софиянец е, наше комшийско момче е, от Заара, но отишъл, човекът, в София, хвалят го в «Мисъл» и Кръстев, и Славейков... — ха иди се опъни. Сам аз, разбира се, не харесвам стихотворението, то дразни и моето благонравие, но без компромиси в тая литературна ваджия не може, чоджум.“

Тази тирада за компромисите не можа да потисне възмущението ми, наранената ми от „поетичната“ пошлост на Кирила душа още дълго боледува, но мина време, младостта има и други грижи и лека-полека позабравих неприятната първа среща с тази уж новаторска поезия.

Но към края на годината вече в „Мисъл“ се появи нов стихотворен пасквил от същия автор, този път с предизвикателното и звучащо като лозунг заглавие „Жени и вино! Вино и жени!“

*И под него:
Прости, мъртвило, роден край, прости!
Пред мене нов живот се днес открива,
с нов трепет се сърцето ми опива,
и моят дух неудържим лети
към щастие — към бури и вълнения?*

*Пиян съм аз от моите младини!
Тъй хубаво е всичко окол мене!
Жени и вино! Вино и жени!*

Трябва да кажа, че по него време, като всички мои другари от гимназията, бях фанатичен поклонник на въздържателното движение. На жените, на ученичките от Сливенската девическа гимназия, също гледах с очи на въздържател, с някакво нямо, типично за епохата обожание, култивирано в младите ни сърца и от литературата, и от примера на бащи и деди. А ето тук, и то от страниците на уважаваното от всички ни списание „Мисъл“, съветвах моето поколение да се опиянчи и да се отдаде на ниска похот. Да оставим настрана пък раната, която се нанасяше на чистите ни родолюбиви чувства: какво мъртвило е родният ни край, как може слънцето ни да се сравнява с кандило?!?!

Този път възмущението и гневът ми трябваше да се излеят някъде. Мигновено взех решение, дори не се посъветвах със свако, който ми беше душеприказчик във всичко, седнах, както бях в печатницата, и написах на оня господин отечествохулител следното писмо (вече мога да го публикувам, годините са отсели увлеченията, страстите, неразбирането, дължащо се на неопитност, а може би и на младежко сектантство):

Скъпи господин Кирил Христов, Пише Ви един младеж, един скромен пишец брат, който загива в тая душна провинция. Четох с истинско благоговение вашите прекрасни стихове в „Живот“ и „Мисъл“, в които възпявате жените, виното и свободната любов, за каквато ние тук можем само да мечтаем, така далече е тя от нашите свити и притеснени сърца. Тук, в дълбоката провинция, някои се възмущават от Вашите писания, наричат ги едва ли не сквернословия, но ние, младите, сме с Вас, защото виждаме в тях залога за разкрепостяването и на нашата родна поезия от сковаващите я окови на консерватизма и рутината. Стискам ви крепко ръката! Дерзайте!

С искрено уважение: Петър Димитров

P.S. Използвавам случая да Ви изпратя и няколко мои първи опита в служба на поетичната Муза. Много Ви моля да намерите време и да ги прочетете, а ако Ви е възможно, и да изкажете компетентното си мнение по тях. Тук, в Сливен, ги харесват, г-н Гидиков, редакторът на „Живот“, един предан Ваш почитател и за голямо мое щастие и мой роден свако, също ги оценява добре и ми казва, че в тях личало онова зърно дарба, от което може да изкласи истинската поезия, но все пак друго е, като чуе човек мнението на един поет, който вече е известен в цялата страна и е едно от младите светила на родната ни литература.

Същият.

Разбира се, уважаемият и скъп господин Христов не отговори на това писмо, а дори и не върна изпратените му за мнение мои първи стихотворни опити. Ще ти сведе поглед той, светилото, звездата, дете я превъзнасят Яворов и Славейков, до нашего брата, обикновения смъртен!? Ще намери време след гуляите с наши и чужди кокотки да четете стиховете на някакъв си провинциалист! Нали му са достатъчни и неговите сквернословия... Трябва да призная, че след всичко това още повече се увеличи младежката ми неприязън към този безцеремонен човек, който наистина поставяше незащитеното си от дела самочувствие над всички и всичко, дори над собствената си родина.

Когато и аз се преселих в София, която по онова време (двадесетте години) като фокус привличаше всичко талантливо от провинцията, не заварих вече Кирила там. Заминал за Германия, повлечен от своята бясна суета, от жаждата за лесен и бляскав живот. Приеха ме охотно в кръга на неговите литературни противници, тъй като не криех ни най-малко отрицателното си отношение към поезията и към идейните му позиции. Впрочем в София не му бяха останали дори и противници, него просто вече го бяха забравили. От това време датира и нашата доста оживена кореспонденция, от която бих искал да цитирам някои отразяващи духа на епохата откъслечи. Ето какво пиша между другото в писмо, адресирано до Лайпциг (то носи датата 12 ноември 1928 година):

Драги Кириле,

Четох с възторг твоето „Печенегът и монахинята“. Ето нещо, което вече наистина се открива на фона на бледата склерозирала поезия, така характерна за нашето време...

Искрено твой: Петър

P.S. Да ти пратя ли нещичко, за да видиш с очите си пък аз докъде съм стигнал в усилията си да обогатявам слабосилната българска проза. И ако надскочи високия аршин на критерия ти, да види и то бял свят културна Германия. Чух, че си си създал доста солидни връзки с тамошните издания.

Същият.

Ето и едно писмо от 1929 година, адресирано вече до Берлин. По това време, както разбрахме, Кирил е изпаднал в тежката си творческа криза, от която според мен не излезе до края на живота си:

Скъпи Кириле,

Не ти ли вече омръзна да ме изненадваш така приятно със странните полети на съвършената си поетическа фантазия. Четох новото издание на твоята „Гюрга“ (тя навремето по някаква случайност беше убягнала от погледа ми) и през цялото време, вярвай ми, не можех да сдържа сълзите си. Ти, направо си гений бе, мили братко по перо, а ние тука всичките сме някакви нескопосани джуджета...

Целувам те и братски те прегръщам. Твой Петър.

P.S. Пращам ти нещичко от моите последни напъни. Ако не те затруднява, погрижи се, моля те, да намериш някой добър преводач. А защо не го дадеш примерно на тоя, който превежда твоите работи. Научих, че в немски превод нещата ти звучели дори по-добре, отколкото на български. Вероятно ти му помагаш, но... Впрочем ти би могъл да му помогнеш и за моите нещица...

Същият.

Когато в края на 1929 година и аз заминах за Германия, изпратен там в творческа командировка за няколко месеца, не заварих вече Кирила там. Гонен от своята патологическа мнителност, от жаждата за признание и от нищо неоправданата амбиция да бъде над всички с цената на всичко, той беше заминал за Прага. Разбира се, нищо не беше направил относно преводите на моите творби. Оправдаваше се с творческа депресия, с нежелание да живее и други подобни глупости.

Когато се върнах в София, успях да намеря адреса му, който той старателно криеше (въобразил си беше, че литературните му противници искат да го унищожат и физически) и успях и в Прага да му изпратя едно късичко писъмце:

Сърдечни приятелю Кириле.

Как се чувствуваш сред оваците и възторзите, с които те посрещат и изпращат твоите чехословашки почитатели. Научих за големия успех на драмата ти „Ръченица“. Щастлив си ти, признават те навсякъде, напук на твоите завистници тук.

Поздравявам те най-искрено за пражкия ти апотеоз. Пожелавам ти още много творчески успехи. Между другото поразен съм и от импозантността на „Чеда на Балкана“. Такъв литературен паметник никой от нашите клети труженици на перото не е оставял зад себе си.

Твой предан: Петър Незнакомов

P.S. Изпращам ти отново нещо и от моите работи. Казват, че новата ти съпруга превеждала чудесно от български. Не го вземай като някакъв намек, но... Ти си знаеш де... Само ако заслужават, ако са над мерника ти. Много поздрави на съпругата.

София, 7 юли 1932 г.

Същият.

Милят Кирил умря в самота. На гроба му в София бяха само неколцина приятели. За съжаление не бях измежду тях. Този път аз се случих в чужбина.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.